

05/05/2008

L'entrevista

'Sempre tenc por del fracàs de l'escriptura'

Text i fotografies: MONTSERRAT SERRA

Biel Mesquida acaba de publicar 'Acrollam' (Empúries), un llibre amb noranta-nou contes curts, concentrats, intensos, a partir de la simplicitat del llenguatge. Per ell representa el pròleg d'una etapa nova. Mesquida ha començat a cercar un dir diferent, menys barroc, però amb la mateixa actitud avantguardista de sempre: 'Avui faig avantguarda des de la formalització més estricta. Sortir per allà on no t'esperen. És això que hem de fer.'

L'entrevista és llarga, intensa. Mesquida es manifesta en el més pur estil Mesquida, enfilant un adjectiu darrere un altre, amb aquesta exuberància seva. Confessa por i obsessions, parla del coratge que li ha brindat escriure un bloc, de la voluntat d'oferir una obra que se sostingui, que admeti relectures, que el temps no destrueixi.

I comença amb una paraula sonora de fornada pròpia: 'lletratremolar'.

—A 'Acrollam' la lletra tremola. Jo en dic lletratremolar.

—I què seria lletratremolar?

—Terratremolar és allò que passa quan hi ha un terratrèmol. Doncs jo faig lletratremols. Faig que la lletra, amb aquesta simplicitat cercada, tremoli. Que sigui molt carregada d'electricitat. Que sigui com una lletra elèctrica, que t'enrampi, et deixondesqui, et faci veure coses que et sorprenen.

—...

—El melodrama, per exemple, accentua les situacions per fer-te veure una història. Jo no les accentuu, les situacions, les deix com un tel de ceba. No és un llibre efectista. No vol produir efectes. Encara que en produesqui, malgrat l'escriptura. No cerca un gran 'finale' que espaterrí, ni històries turbulentes. Tot es conta com una certa música amb sordina.

—No és l'exuberància del dir sinó la condensació del dir.

—És com si aquesta tensió que produeix la simplicitat aconseguís uns efectes commovedors, multiplicadors, emocionadors, riallers a vegades,

La poesia és una concentració de llenguatge que esclata en moltes de direccions.

devastadors. És com si entrassis en la carn dels personatges.

—És per això que havien de ser curts els contes?

—Sí, perquè jo crec que en aquesta concentració del llenguatge hi ha la definició de la poesia. La poesia és una concentració de llenguatge que esclata en moltes de direccions. Sempre hi ha com un no-dit, que va per davall d'allò que es diu. Sempre hi ha com un silenci que surt de les paraules. Aquests contes s'han de llegir amb moltes de pauses. I has de llegir entre frases, entre paraules, entre fragments. Perquè si vas massa ràpid, tot s'empasta. És una pasta que s'ha de desempastar. Jo sempre deman al lector molta de feina, si vol passar gust. Que desempasti.

—En el llibre, hi apareixen més de cinc-cents personatges. Vostè ha dit que era un festival de grans personatges secundaris.

—Abans en deien antiherois. Jo dic que són herois d'aquesta època nostra, dura, globalitzada. Són gent molt a la intempèrie.

—**Són personatges que podríem trobar pertot. Però, en canvi, vostè els situa a Acrollam (palíndrom de Mallorca).**

—Acrollam és una illa. Col·loc aquests personatges a l'illa d'Acrollam. Són acrollamesos. Jo pint aquests acrollamesos. I el material humà, tan local, d'Acrollam esdevé universal. Són personatges universals.

—**I en les històries d'Acrollam, què s'hi conta, de vostè mateix?**

—Jo cont històries amb la meva vida al darrere, amb la meva manera de veure el món, amb la meva manera d'entendre la gent. A través d'aquests contes em veig a mi mateix. Són una forma de coneixement que no es pot adquirir altrament.

—**Digui'm algun coneixement que hagi adquirit de vostè mateix en l'escriptura d'aquest llibre.**

—Formes de viure la solitud. Hi ha molts personatges que estan molt sols. I totes les coses que fan són expressions d'una solitud no dita. Vull prendre la solitud en les coses que fa la gent, en la vida rutinària de cada dia.

—**Hi ha personatges de molta edat, que acostumen a ser dones, que viuen la solitud amb molta dignitat.**

—Pens en el conte 'Aina a l'hivernacle'. M'agafa pell de gallina quan hi pens. Aquesta Aina i aquest hivernacle xifren tota una història que podria ocupar dues-centes pàgines. Què fa aquesta dona? Va a ca la germana per atendre-la i dur-li el dinar. És una lectora de Rodoreda, és una dona sola, però una dona independent, que ha aconseguit de tenir el seu piset amb l'hivernacle. I el seu hivernacle és el seu mirador. I en aquest mirador ha descobert allò que podria ésser una història d'amor. I aquesta història d'amor és, per ella, la seva vida, encara que simplement sigui una 'voyeuse', una miradora. Això és la solitud...

—**En aquests contes, la poesia hi té molt a veure. Vostè és poeta i un gran lector de poesia també.**

—La poesia d'aquestes històries és tota aquesta cosa bona de dir i mala de fer, que és aquest viure, a la vegada, diferents sentits, sensacions, mirades, que passen totes alhora i que és allò que ens passa a la vida i que a vegades no sabem veure. Aquesta coexistència de sentits. Aquest passar moltes de coses alhora és una de les claus de la poesia, per mi.

—**Hi ha voluntat poètica en aquests contes?**

—Crec que en tota la meva obra hi ha aquesta voluntat poètica. La voluntat poètica també vol dir que aquest llenguatge no tinguí data de caducitat. Que se sostingui. Que admeti relectures. Que duri. Que el puguis agafar, deixar, tornar-hi al cap d'un quant temps i que continuï irradiant. Que sigui com una pila atòmica, i que descobreixis coses que no havies descobert abans. Això fa un

poema. Què és un poema? És una màquina que no s'atura de donar sentits. Jo voldria crear aquestes màquines. Convertir 'Acrollam' en un petit monument que duràs, que duràs contra el temps; que el temps l'erosionàs, però que no el destruís.

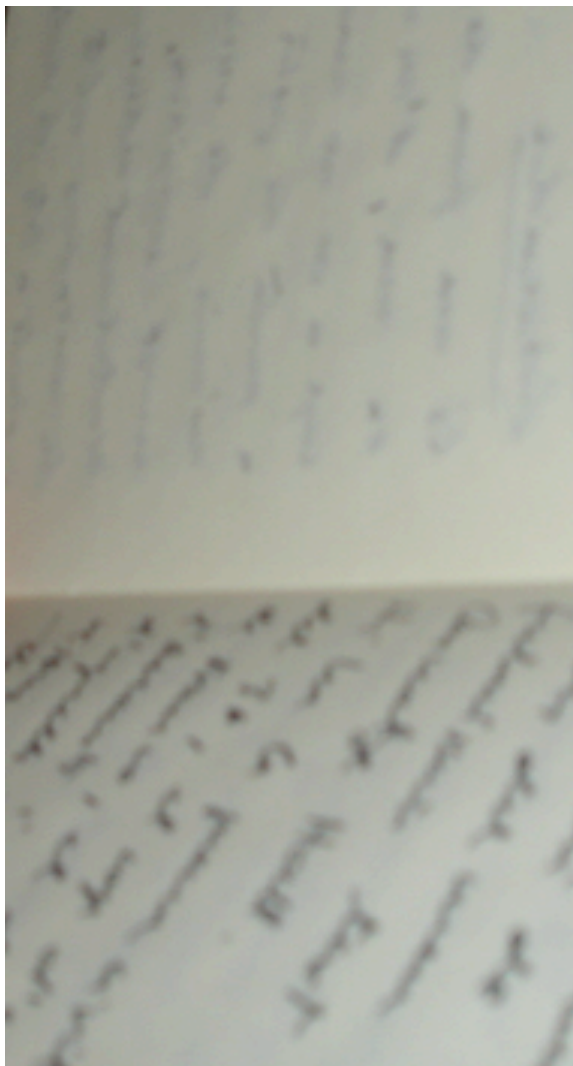
—...

—Hi va haver un moment que el llibre tenia el títol provisional de 'El senyor dels miradors'. L'escriptor és el senyor dels miradors. Jo em pos en miradors del món diferents. Em pos en molts angles diferents i agaf moltes de perspectives per poder tenir el camp més gran possible. Hi ha personatges que són angles morts, que no veuen res. Hi ha personatges molt oberts, que sembla que sobrevolin les coses. Aquest és un altre gran joc del llibre: aquests miradors de perspectives diferents. I això em dóna un joc de llenguatge continu. L'escriptor és un il·luminador de l'invisible.

—**No deu ser el poeta, més que no pas l'escriptor?**

—Sí, perquè el poeta és l'escriptor més radical, i

Que el llenguatge no tinguí data de caducitat. Que se sostingui. Que admeti relectures. Que duri. Que sigui com una pila atòmica

—La portada de 'Acrollam' és una obra original d'Antoni Tàpies. Per què aquest artista?

—Per mi, en Tàpies és una figura tutelar. Fa quasi quaranta anys que el conec. Sempre hi he tengut molt bona relació. En Tàpies, en Brossa, en Guinovart, en Foix... Tots aquests escriptors i artistes que varen rompre les estètiques rànies d'aquell moment, que varen cercar territoris nous, que ens han mostrat maneres diverses de mirar el món, sempre m'han entusiasmat. Pens que els catalans tenim molta de sort, perquè en tenim molts. Tenim un Miró, ara un Barceló... Tenim uns grans obridors d'horitzons de belleses, de troballes, de descobriments. I en Tàpies és, per mi, la figura tutelar. I que el llibre vagi embolicat amb la pell d'en Tàpies és com si fos blindat per la bellesa. És una imatge que em protegeix. És una coberta molt íntima i molt generosa, de gran tòtem protector.

aquí hi ha una radicalitat, una aposta molt radical, on estàs, si caus no caus, ran de l'abisme. Són contes arriscats. Sent que m'he arriscat i és d'aquí que es pot traure el tresor. Si no hi ha risc, no hi ha tresor.

—I com explica aquesta idea de risc?

—Aquest risc és una recerca contínua, un intentar que no hi hagi dues històries que no siguin germanes, que no siguin bessones. Com que jo crec molt en el contar, allò que cont de vegades m'obsedeix. I ho vull tornar a contar. Però ho vull contar d'una altra manera, perquè allò m'interessa. Jo em moc per obsessions. Jo m'obsedesc per unes coses, i això, em pens que es veu ara que ja tenc anys i llibres al darrere.

—Confessi'n alguna.

—Aquesta obsessió per la mar, pels roquissars, pels personatges molt sensuals, per unes dones que es juguen la vida a una carta, per uns personatges molt estripats, molt canalles, per un cert cinisme en les relacions, per una manca d'amor molt contínua en la vida quotidiana. Hi ha una meditació sobre la mort i hi ha moltes 'vanitas', sobre el fet que tenim el temps comptat i el 'carpe diem', que jo sempre he defensat...

—Aquest llibre és el principi d'una etapa nova?

—Voldria que ho fos. Crec que aquest llibre és el camí cap a un altre que encara ha de venir. Perquè a 'Acrollam' encara hi ha aquesta força meva barroca, que a moments és excessiva. Jo voldria traure-la i anar cap a una senzillesa més gran. És un camí que va lligat a aquesta idea de les metamorfosis.

—Quines metamorfosis?

—Les transformacions del llenguatge. Això és com una cacera. 'Acrollam' és el meu parc temàtic particular. És el meu gran teatre del món, la meva comèdia humana. Però no té res a veure amb 'La Comédie humaine' de Balzac. Balzac i jo no tenim intersecció. Perquè Balzac és com una càmera que es passeja de cap a cap del camí i jo som una càmera que es fica dins els budells, el fetge, els ulls, el cervell... d'uns personatges i els converteix en un material d'on s'agafen totes les experiències de la literatura del segle XX.

—I quins són aquests autors de referència?

—Jo prenc tot Flaubert, amb la seva recerca obsessiva de la frase justa. Prenc tot Joyce, amb la seva obsessió per entrar dins els monòlegs que fem els humans tothora. Prenc Kafka, amb aquesta absurditat que té l'humà contemporani, que no

El bloc és una estratègia de l'escriptor per a llançar-se cap a una llibertat que no havia tengut mai.

sap d'on ve ni on va, que ataquen per tots els cantons, que li vénen maldades... Prenc Proust, per allò que té de salvament d'una cosa que ja no existeix i pel salvament de les paraules. Prenc Rodoreda, amb tota la força de mirar el món des d'un cantó quasi entomològic, antropològic, mirant els personatges amb microscopi electrònic. Prenc la descriptivitat d'un Pla, que conta d'una forma quasi de cronista els esdeveniments de la pròpia vida. Prenc la ironia i la paròdia d'un Villalonga a 'Mort de dama', on pinta un fresc d'una societat que s'esbuca. Jo he pres tots els grans mestres del segle XX i procur d'incorporar-los en aquesta recerca meva, perquè ells són alhora pedrera de la meva escriptura i qui m'ajuda a escriure de la manera que vull. Són els fonaments que tenc al darrere.

—Cert que vostè és un gran lector.

—Som un lector professional i un escriptor amateur. Si no fos un bon lector, no escriuria.

—És una condició necessària per a ser escriptor?

—Un escriptor no s'ha d'aturar de llegir, un escriptor ha de pensar, ha d'escollar, ha de sentir, un escriptor ha de convertir cada moment de la seva vida en la possibilitat d'una música verbal. Si no fa això, no és escriptor. Jo no tenc moments de no ésser escriptor. I crec profundament que allò que jo escric no pot ésser sabut més que per la meva escriptura. I això no és vanitat, això és la definició de literatura.

—'Acrollam' té relació amb el fet de començar a escriure un bloc?

—El bloc és una altra estratègia d'escriguera. El bloc és una estratègia de l'escriptor per a llançar-se cap a una llibertat que no havia tengut mai. La llibertat que es troba entre l'oralitat i l'escriptura. És un territori molt vast. Jo, al bloc, de vegades hi faig oralitat, de vegades hi faig escriptura i de vegades hi faig oralitat i escriptura (l'estadi de metamorfosi, que deia).

—I què més li ha donat escriure un bloc?

—He perdut la por. He perdut la por. He perdut la por. Blai Bonet deia: 'No tenguem por. La por és cosa d'animals'. Aquest podria ésser un poc el meu lema. Els humans no hem de tenir por. I jo sempre tenc por. La por sempre ens ataca per tots cantons. Jo vull perdre la por. I el bloc m'ajuda a perdre la por.

—I de què té por?

—Sempre tenc por del fracàs de l'escriptura. Que allò que escric sigui paraula morta. Jo vull paraula viva, vull paraula epifànica, vull paraula bategant, vull paraula que tremoli, que duri, que faci sentir, que commogui. I això no és fàcil. De vegades et surten paraules mortes. De vegades et surten repeticions. De vegades et surten llocs comuns. I és això que em fa por: caure en el lloc comú, en les repeticions, en la rutina.

—I què li aporta el bloc a l'hora de superar aquesta por?

—Coratge. Fins i tot la interacció amb els lectors, que no ha estat gens fàcil, que ha estat duríssima, m'hi ha ajudat. Durant aquests tres anys no he tengut gaires motius d'entusiasme ni estímuls. Hi ha hagut molta de mala bava i molt d'atac, i m'he sentit molt assetjat, insultat, per lectors anònims. Però crec en la llibertat. Crec que l'escriptor és creador de llibertat. I aquestes veus insultants m'han forjat, m'han demostrat que jo tenia raó. Perquè jo he anat amb la cara alta i donant allò que he anat fent. I des del moment que ho he donat és que era bo. Això m'ha fet més bo. Però és molt dur.

—Vostè sempre ha defensat que s'havien de mantenir els comentaris.

—Des del principi em vaig imposar dues regles: no he respost mai cap comentari ni n'he tret mai cap. Me n'he mort de ganes, perquè fins i tot han tocat ma mare, però no ho he fet. Aguantar això per creure en la llibertat m'ha demostrat que jo crec en la llibertat. Perquè de vegades prediques coses que després, en la vida pràctica, no són tan bones de fer. El bloc m'ha servit per donar-me forces sabent que escriure és una tasca solitària, malvista, poc agraïda. Però jo sé que tenc els dotze que et lleixen, que t'estimen, i que et donen vida. A mi, ja em basten els dotze, ja sé que sóc minoritari, però aquests dotze són els que em fan escriure. Si no tengués cap lector, em sembla que no escriuria.

—El bloc és un reservori, ha escrit.

—El bloc és un reservori. La plagueta que duc a la butxaca és un reservori. Quan se m'acut un títol, l'escric. Mira: 'Jo no estimo quasi ningú.' Llavors, de què parlaria aquesta història? Escric: 'M'agrada un negre. Em va demanar aigua. Li vaig donar el meu cos banyat i li vaig dir: llepa.'